

Nr 4

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 3 § förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt jämte i ämnet väckt motion.

I en den 12 januari 1963 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 22, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning angående ändrad lydelse av 3 § förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt.

I propositionen framlägges förslag om frihet från arvsskatt vid vissa testamentariska förordnanden till förmån för internationell hjälpverksamhet.

Det ovannämnda *författningsförslaget* är av följande lydelse.

Förslag

till

förordning angående ändrad lydelse av 3 § förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt

Härigenom förordnas, att 3 § förordningen den 6 juni 1941 om arvsskatt och gåvoskatt skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

3 §.

Från skattskyldighet enligt denna förordning äro befriade staten;

stiftelse eller sammanslutning med huvudsakligt ändamål att under samverkan med militär eller annan myndighet stärka rikets försvar;

stiftelse eller sammanslutning, som har till huvudsakligt ändamål att främja barns eller ungdoms vård och

(Föreslagen lydelse)

3 §.

Från skattskyldighet enligt denna förordning äro befriade staten;

stiftelse eller sammanslutning med huvudsakligt ändamål att under samverkan med militär eller annan myndighet stärka rikets försvar;

stiftelse eller sammanslutning, som har till huvudsakligt ändamål att främja barns eller ungdoms vård och

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

fostran eller utbildning eller att främja vård av behövande ålderstigna, sjuka eller lytta, dock icke där ändamålet är att sålunda tillgodose medlemmar av viss eller vissa släkter eller utom riket bosatta utlänningar;

stiftelse eller sammanslutning, som har till huvudsakligt ändamål att främja vetenskaplig undervisning eller forskning.

Skattebefrielse enligt — — — eller sammanslutning.

fostran eller utbildning eller att främja vård av behövande ålderstigna, sjuka eller lytta, dock icke där ändamålet är att sålunda tillgodose medlemmar av viss eller vissa släkter;

stiftelse eller sammanslutning, som har till huvudsakligt ändamål att främja vetenskaplig undervisning eller forskning.

Skattebefrielse enligt — — — eller sammanslutning.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1963 men skall icke äga tillämpning, därest skattskyldighet inträtt före nämnda dag.

Till behandling i detta sammanhang har utskottet jämväl upptagit den vid riksdagens början väckta, till bevillningsutskottet hänvisade motionen II: 523 av herr *Gustafsson* i Borås *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning beträffande ändring av 3 § i förordningen om arvsskatt och gåvoskatt i syfte att från arvsskatt befria sådana stiftelser och sammanslutningar som nu är befriade från att erlagga gåvoskatt.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionen framställda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen.

Rörande motiveringen för det i propositionen framlagda förslaget hänvisar utskottet till ovannämnda statsrådsprotokoll. Redogörelsen härutinnan återfinnes under följande rubriker å nedan angivna sidor i propositionen, nämligen

- I. Inledning, s. 3.
- II. Gällande beskattningsregler m. m., s. 4—5.
- III. Promemorian, s. 5—7.
- IV. Remissyttrandena, s. 7—8.
- V. Departementschefen, s. 8—10.

Av innehållet i *den föreliggande motionen* torde här få återges följande. Till en början erinras om gällande bestämmelser i 1941 års förordning om arvsskatt och gåvoskatt, där de skattefria subjekten enligt 38 § i fråga om gåvoskatt är långt flera än de som enligt 3 § är befriade från arvsskatt. Motionärerna framhåller vidare, att restriktiviteten i fråga om skattefria

subjekt enligt 3 § bör ses mot bakgrunden av att äldre lagstiftning intog en än mer restriktiv ståndpunkt. Enligt 1914 års förordning om arvsskatt och skatt för gåva var sålunda endast Kronan befriad från erläggande av arvsskatt. När kretsen år 1941 vidgades, var man, enligt vad förarbetena utvisar, fortfarande angelägen om att medge skattefrihet endast i sådana fall, där det testamentariska förvärvet kunde anses tjäna ändamål av sådan höggradig allmännytta, »att man icke behöver räkna med att ändamål, som lämnas utanför skattefriheten, skola anses tillbakasatta». Man ville sålunda medge skattefrihet endast för sådana ändamål, vilka i fråga om höggradig allmännytta måste anses äga »obestriddigt företräde framför andra». Vidare ville man ha garantier för att det testamentariska skattefria förvärvet skulle komma att användas uteslutande för det avsedda ändamålet.

Ett studium av rättsfallen på området utvisar enligt motionen att domstolarna vid tillämpningen av 3 § haft att göra en lång rad av besvärliga gränsfallsbedömningar. Man kan i rättsfallen skönja viss tendens till en inte alltför restriktiv tillämpning av bestämmelserna. Å andra sidan framgår det tydligt, att domstolarna i åtskilliga fall genom lagtextens strikta utformning känt sig förhindrade att medge skattefrihet även för ändamål, där skattebefrielse framstår som naturligt. För det allmänna rättsmedvetandet är det, hävdar motionärerna, säkerligen i vart fall chockerande att skattefrihet icke kan medgivas vid testamentariska förordnanden till exempelvis sådana organisationer som De blindas förening u. p. a., Stockholms blindförening u. p. a. samt Föreningen för bistånd åt lytta och vanföra i Stockholm.

Över huvud taget vill det, påpekar motionärerna, synas som om de tänkesätt, vilka legat till grund för utformningen av 3 §, har mycket ringa anknytning till det sätt, på vilket hithörande frågor numera bedömes, inte blott hos den breda allmänheten utan även inom regering och riksdag. Numera bedömer man ju frågor av hithörande slag i främsta rummet ur synpunkten att finna en riktig avvägning mellan å ena sidan sådana allmännyttiga ändamål, vilka med fördel kan anförtros åt stat och kommun ensamma, samt å andra sidan sådana allmännyttiga ändamål, beträffande vilka det enskilda initiativet och insatser av privata organisationer alltjämt spelar en betydelsefull roll och som förtjänar det allmännas stöd.

Motionärerna tror det därför vara i överensstämmelse med nutida betraktelsesätt att medge skattefrihet för testamentariska förordnanden till sådana stiftelser och sammanslutningar, som främjar religiösa, välgörande, konstnärliga, idrottsliga eller andra liknande kulturella ändamål. För en sådan lagändring talar också starkt att man därigenom skulle undgå att ideligen anlita domstolarna för avgörande av svåra gränsfall samt framtvunga rättsliga avgöranden, som står i klar strid mot vad det allmänna rättsmedvetandet anser som rätt och billigt. Såsom ett skäl för den föreslagna ändringen kan även anföras att det med nu gällande rätt många gånger kan bli rena tillfälligheter, som avgör huruvida en donation blir föremål för beskattning eller inte. Många personer bestämmer sig nämligen

redan i livstiden för att överlämna en del av sin förmögenhet till ett allmännyttigt ändamål, som står deras hjärta nära. Av ren okunnighet om skattekonsekvenserna underlåter många att genomföra gåvan i livstiden och nöjer sig med att testamentariskt förordna om donationen, oaktat de med en rätt insikt om läget säkerligen lika gärna skulle ha fullbordat gåvan i livstiden.

Utskottet

Riksdagen anhöll i skrivelse den 6 mars 1962, nr 90, med anledning av motioner i ämnet och under återopande av bevillningsutskottets betänkande nr 11, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om särskild utredning av frågan om befrielse från arvsskatt beträffande legat till internationell hjälpverksamhet. I nämnda betänkande ansåg utskottet sig kunna instämma i syftet med motionerna men uttalade bl. a. att en utvidgning av skattefriheten kunde skapa gränsdragningsproblem och att garantier måste finnas för att förvärvet kom avsett ändamål till godo. Med hänsyn härtill var utskottet för sin del inte berett tillstyrka yrkandet om omedelbara lagstiftningsåtgärder utan ansåg, att frågan borde bli föremål för närmare utredning.

I en inom finansdepartementets rättsavdelning i september 1962 upprättad promemoria angående frågan om frihet från arvsskatt vid testamentariska förordnanden till förmån för internationell hjälpverksamhet föreslogs sådan ändring av 3 § förordningen om arvsskatt och gåvoskatt, att förordnanden av ifrågavarande slag blir undantagna från arvsskatt. Den föreliggande propositionen innehåller förslag i enlighet härmed.

Enighet torde råda därom, att den internationella biståndsverksamheten, särskilt med avseende å de underutvecklade länderna, bör främjas. Det nu föreliggande förslaget utgör ett led i dessa strävanden. Med hänsyn till vad som uttalats i förenämnda promemoria och vid dess remissbehandling ävensom av departementschefen torde tillämpningssvårigheterna vid ett genomförande av den föreslagna författningsändringen inte vara så stora, att man fördenskull bör avstå från dess realiserande. Utskottet biträder därför det framlagda förslaget.

I motionen II: 523 har framställts yrkande om sådan ändring av 3 § i arvs- och gåvoskatteförordningen, att från arvsskatt befrias sådana stiftelser och sammanslutningar som nu enligt 38 § i förordningen är befriade från att erlägga gåvoskatt. Utskottet finner, att det framförda yrkandet i och för sig är värt beaktande. I motionen ifrågasattes emellertid så väsentliga ändringar i gällande arvsskattebestämmelser, att en särskild utredning därom skulle föregripa den mera allmänna översyn av arvs- och gåvobeskattningen, som riksdagen tidigare begärt. Med hänsyn härtill får utskottet avstyrka bifall till motionen.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts föresvarande proposition, nr 22, antaga det vid propositionen fo-

gade förslaget till förordning angående ändrad lydelse av 3 § förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt; ävensom

B) att motionen II: 523 av herr Gustafsson i Borås m. fl. icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 12 februari 1963

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Hagberg, Einar Eriksson, fröken Ranmark, herrar Stefanson*, Oscar Carlsson, Gustaf Elofsson*, Wärnberg, Lundström och Yngve Nilsson*; samt

från andra kammaren: herrar Brandt, Gustafson i Göteborg, Nilsson i Svalöv, Kärrlander, Vigelsbo*, Asp, Magnusson i Borås, Andersson i Essvik, fru Holmqvist och herr Enskog.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar Hagberg, Stefanson, Gustaf Elofsson, Lundström, Yngve Nilsson, Gustafson i Göteborg, Nilsson i Svalöv, Vigelsbo, Magnusson i Borås och Enskog, vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande, som å s. 4 börjar med orden »I motionen» och slutar med orden »till motionen», bort ersättas av text med följande lydelse:

»I motionen II: 523 har framställts yrkande om utredning beträffande ändring av 3 § i arvs- och gåvoskatteförordningen av innebörd, att från arvsskatt befrias testamentariska förordnanden till sådana stiftelser och sammanslutningar, beträffande vilka nu enligt 38 § samma förordning frihet från gåvoskatt föreligger. Sådan befrielse förordades redan i 1938 års arvsskatteutredning av ordföranden, professor Gösta Eberstein, och ytterligare en ledamot. De skäl som då åberopades mot detta förslag har nu förlorat sin bärkraft. Det kan enligt utskottets mening inte vara motiverat att gåvor till religiösa, välgörande, sociala eller eljest allmännyttiga ändamål blir föremål för beskattning om gåvan överlämnas efter givarens frånfälle under det att den är fri från motsvarande skatt om den överlämnas under givarens livstid.

Riksdagen har redan år 1958 uttalat sig för en allmän översyn av arvs-

och gåvoskatteförordningen. Någon sådan översyn har emellertid ännu ej ens påbörjats, emedan man ansett sig böra avvakta att familjerättskommittén blir färdig med sitt arbete. En allmän utredning på detta område kommer sannolikt att ta lång tid i anspråk.

Den i motionen föreslagna ändringen är av begränsad omfattning och har intet samband med de invecklade familjerättsliga frågorna. Därför kan ett bifall till motionen inte på något sätt föregripa den kommande utredningens arbete. Gränsdragningen mellan de stiftelser och sammanslutningar som skall åtnjuta skattebefrielse och de som ej kan komma i fråga är redan gjord, eftersom den sammanfaller med de nuvarande bestämmelserna beträffande gåvoskatt. Övriga frågor i samband med författningsändringen är av teknisk natur och torde utan större tidsutdräkt kunna utredas inom Kungl. Maj:ts kansli.»

dels ock att utskottet under punkt B) bort hemställa,

att riksdagen, med bifall till motionen II: 523 av herr Gustafsson i Borås m. fl., måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag om ändring av förordningen om arvsskatt och gåvoskatt i syfte att från arvsskatt befria testamentariska förordnanden till sådana stiftelser och sammanslutningar, beträffande vilka undantag från gåvoskatt föreligger.